

Ασίμοφ, “Τελευταία Ερώτηση”, ανθρώπινη εξέλιξη και διαστρικά ταξίδια (Διονύσης Π. Σιμόπουλος, Επίτιμος Δ/ντής του Πλανηταρίου του Ιδρύματος Ευγενίδου)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η “Τελευταία Ερώτηση” του Ισαάκ Ασίμοφ είναι αναμφίβολα ένα διαφορετικό διήγημα επιστημονικής φαντασίας, γιατί πιάνει ένα θέμα από την αρχή του, και το συνεχίζει μέσα σε διαδοχικές φάσεις μέχρι το τέλος

του, όπου ο αναγνώστης ανακαλύπτει ξαφνικά το απροσδόκητο.

Τι μπορεί να πει κανείς για την όλη πλοκή, και κυρίως για το απροσδόκητο όσο και εικονοκλαστικό τέλος του; Σ' αυτά τα ζητήματα ο καθένας μπορεί να δώσει τις δικές του διευκρινίσεις και κριτικές. Εδώ θα αρκεστούμε μόνον σε μια μικρή και γενική ανάλυση του επιστημονικού σκέλους του διηγήματος, αφήνοντας το σκέλος της φαντασίας στη θεώρηση του κάθε αναγνώστη. Στην "Τελευταία Ερώτηση" ο επιστημονικός κρίκος που συνδέει τα διάφορα χρονικά πλάνα μεταξύ τους είναι το θέμα της Εντροπίας. Συνδεδεμένα επίσης μεταξύ τους είναι και τρία θέματα που μπορούμε για ευκολία να τα ονομάσουμε εξελικτικά μια και στα πλαίσια του διηγήματος εξετάζουν την πιθανή εξελικτική πορεία, α) των ηλεκτρονικών υπολογιστών, β) του ανθρώπου, και γ) των διαστημικών και κυρίως των διαστρικών ταξιδιών.

Εξετάζοντας τα εξελικτικά πρώτα θέματα μπορούμε να αποδεχτούμε εύκολα όλες τις «προβλέψεις» του συγγραφέα οι οποίες τοποθετούνται στο πρώτο πλάνο, του 2061. Δεν θα ήταν καθόλου παράξενο να έχουν εξελιχθεί οι υπολογιστές σε μισό περίπου αιώνα από σήμερα, στο σημείο που να μπορούν να λύνουν προβλήματα όπως η δέσμευση και χρήση της ηλιακής ενέργειας καθώς και οι τροχιές των διαστημοπλοίων, κάτι που και σήμερα γίνεται με τη βοήθεια όμως ειδικών προγραμματιστών.

Στα υπόλοιπα όμως πλάνα η αποδοχή μας γίνεται όλο και πιο περιορισμένη, αφού πέφτουμε πλέον στο σκέλος της φαντασίας. Δεν αποκλείσουμε φυσικά το γεγονός ότι οι υπολογιστές θα γίνουν όλο και πιο τέλει, ότι θα μπορούν να κατασκευάζουν τελειότερους αντικαταστάτες, κι ότι ο όγκος τους συνεχώς θα μικραίνει, ενώ οι δυνατότητές τους θα μεγαλώνουν. Μην ξεχνάμε άλλωστε τη ραγδαία, τερατώδη μάλλον, εξέλιξη που είχαν τα τελευταία χρόνια οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, για εργασίες που μέχρι πρότινος ένας ερευνητής χρειαζόταν ώρες να εκτελέσει, ενώ σήμερα αρκούν κλάσματα του δευτερολέπτου. Επίσης δεν μπορούμε να αποκλείσουμε ότι ο άνθρωπος θα εξελιχθεί στο μέλλον, γιατί ακόμα και τα σημερινά μας δεδομένα το παραδέχονται. Σε ποιο όμως από τα χρονικά πλάνα του διηγήματος γίνεται η μεταβίβαση από την επιστήμη στη φαντασία για τα δύο αυτά θέματα, της εξέλιξης δηλαδή των υπολογιστών και του ανθρώπου;

Όσον αφορά τώρα το θέμα των διαστημικών ή καλύτερα των διαστρικών ταξιδιών ο διαχωρισμός είναι πιο εύκολος. Ανέκαθεν οι συγγραφείς επιστημονικής φαντασίας αργά ή γρήγορα έπρεπε να αντιμετωπίσουν το θέμα των τεραστίων αποστάσεων μεταξύ των διαφόρων άστρων και γαλαξιών του σύμπαντος, καθώς και το αδιαπέραστο φράγμα που παρουσιάζεται με το ανώτατο όριο ταχύτητας

στο Σύμπαν, την ταχύτητα του φωτός που είναι 300.000 χιλιόμετρα το δευτερόλεπτο. Οι συγγραφείς επιστημονικής φαντασίας γνωρίζουν ότι το φράγμα αυτό είναι αδιαπέραστο, οπότε αναγκαστικά είναι υποχρεωμένοι να περιορίσουν την ταχύτητα των διαστημοπλοίων τους στο 99,999% της ταχύτητας του φωτός. Μ' αυτή όμως την ταχύτητα ένα ταξίδι στο κέντρο του Γαλαξία μας θα διαρκούσε πάνω από 30.000 χρόνια. Ένα ταξίδι στον άλλο μεγάλο γαλαξία της Τοπικής μας Ομάδας, στο γαλαξία της Ανδρομέδα, θα διαρκούσε δύο εκατομμύρια χρόνια κ.ο.κ.

Ο περιορισμός όμως αυτός δεν βολεύει καθόλου τους συγγραφείς επιστημονικής φαντασίας, γιατί ακόμα κι αν δικαιολογούσαν τη δυνατότητα των πολύχρονων αυτών ταξιδιών μέσα στα χρονικά όρια της ζωής των διαστημικών ταξιδιωτών, χάρη στη συστολή του χρόνου που προβλέπει η Θεωρία της Σχετικότητας του Αϊνστάιν, εντούτοις οι ήρωές τους είναι καταδικασμένοι να επιστρέψουν στη Γη μετά πάροδο χιλιάδων χρόνων. Γι' αυτό όλοι σχεδόν οι συγγραφείς επιστημονικής φαντασίας, όπως και ο Άζιμωφ, στην “Τελευταία Ερώτηση”, κάνουν χρήση της έννοιας του “υπερδιαστήματος”. Το υπερδιάστημα είναι ένα είδος σήραγγας που κάπως-πως δημιουργείται από κάποια μηχανή του διαστημοπλοίου και μεταφέρει το διαστημόπλοιο σε ελάχιστο χρόνο από το ένα μέρος του Σύμπαντος στο άλλο σε ελάχιστο χρόνο που συνήθως οι “κοινοί θνητοί” αποκαλούμε “τα φτερά της φαντασίας” μας. Στην περίπτωση, όμως, αυτή ίσως κάποτε στο απώτερο μέλλον να βρούμε τρόπο να ξεπεράσουμε το εμπόδιο αυτό “πηδώντας” με κάποιο τρόπο μέσα από κάποιαν άλλη χωροχρονική “σήραγγα”.

Πηγή: “Βιογραφία του Σύμπαντος”, Αθήνα: Ερευνητές, 2008, σελ. 92-93 (ISBN 978-960-368-438-1)

[συνεχίζεται]

Το προηγούμενο μέρος του άρθρου μπορείτε να το διαβάσετε [εδώ](#).